

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021-2024

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021—2024 (VNS 1/2020 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty muihin erikoisvaliokuntiin lausunnon antamista varten. Mahdollinen lausunto on annettava viimeistään 12.5.2020.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- hallintovaliokunta HaVL 5/2020 vp
- lakivaliokunta LaVL 3/2020 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 2/2020 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 7/2020 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 7/2020 vp
- sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta StVL 2/2020 vp
- talousvaliokunta TaVL 8/2020 vp
- tulevaisuusvaliokunta TuVL 2/2020 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 3/2020 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- valtiovarainministeri Katri Kulmuni, valtiovarainministeriö
- valtiosihteeri kansliapäällikkönä Martti Hetemäki, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö, budjettipäällikkö Sami Yläoutinen, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Minna-Marja Jokinen, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Tero Tyni, valtiovarainministeriö
- pääjohtaja Olli Rehn, Suomen Pankki
- johtokunnan neuvonantaja Lauri Kajanoja, Suomen Pankki
- johtaja Matti Okko, Valtiontalouden tarkastusvirasto
- arviointineuvoston jäsen, professori Jukka Pirttilä, Talouspolitiikan arviointineuvosto
- kehityspäällikkö Mikko Mehtonen, Suomen Kuntaliitto
- pääekonomisti Minna Punakallio, Suomen Kuntaliitto
- kaupunginjohtaja (Jyväskylä) Timo Koivisto, Suurten kaupunkien C21-verkosto

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

- pormestari (Helsinki) Jan Vapaavuori, Suurten kaupunkien C21-verkosto
- rahoitusjohtaja Tuula Saxholm, Helsingin kaupunki
- johtaja, VTT, dosentti Jaakko Kiander, Eläketurvakeskus
- johtava asiantuntija Saara Tamminen, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- KTT, tutkija Paavo Järvensivu, BIOS-tutkimusyksikkö
- tutkimusjohtaja Niku Määttänen, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- ennustepäällikkö Janne Huovari, Pellervon taloustutkimus PTT
- pääekonomisti Pasi Sorjonen, Akava ry
- johtaja, pääekonomisti Penna Urrila, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- pääekonomisti Patrizio Lainá, STTK ry
- pääekonomisti Ilkka Kaukoranta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- pääekonomisti Mika Kuismanen, Suomen Yrittäjät ry
- työelämäprofessori Vesa Vihriälä

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Opetushallitus
- Valtion liikuntaneuvosto
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talouden näkymät

Julkisen talouden suunnitelma on laadittu tilanteessa, jossa maassa vallitsee sekä valmiuslain 3 §:n 3 ja 5 kohdassa että EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa tarkoitetut poikkeusolot. Tästä johtuen suunnitelmassa esitetään vain riippumattoman ennusteen mukainen julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehitysarvio, jossa on huomioitu ainoastaan jo päätetyt toimenpiteet. Siinä ei ennakoida tulevia politiikkatoimia hallituksen aiemmin asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelmassa ei myöskään aseteta julkisyhteisöjen rahoitusasematavoitteita, eikä kyseessä siten ole budjettikehysdirektiivin (EY) 85/2011 tarkoittama kansallinen keskipitkän aikavälin julkisen talouden suunnitelma. Poikkeuksellisesta tilanteesta johtuen suunnitelma ei sisällä EU:n vakausohjelmaa, vaan hallituksen arvion mukaan vakiomuotoinen vakausohjelma on tarkoitukseenmukaista tehdä vasta taloudellisen tilannekuvan tarkentuessa.

Koronavirusepidemia on nopealla aikataululla muuttanut talouspolitiikan suunnitelmia, ja talouden näkymät ovat täysin toisenlaiset kuin viime syksynä laaditussa julkisen talouden suunnitelmassa. Silloin lähtökohtana oli vakaa, joskin hidastuva talouskasvu. Kevään aikana taloustilanne

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

on heikentynyt erittäin nopeasti, mikä on johtanut tuotannon häiriöihin, kysynnän rajuun vähene-
miseen ja talouden taantumaan¹. Julkisen talouden kustannukset ovat kasvaneet merkittävästi, ja
samanaikaisesti verotulot ovat vähentyneet.

Julkisen talouden suunnitelman pohjana olevan valtiovarainministeriön arvion mukaan Suomen
bruttokansantuote supistuu 5,5 prosenttia vuonna 2020. Ennusteessa oletetaan taloudellista akti-
viteettia rajoittavien toimenpiteiden kestävä kolme kuukautta, minkä jälkeen koronaviruksen
vaikutuksen ennakoitaan hiipuvan nopeasti ja talouden toipuvan loppuvuonna 2020. BKT:n ar-
vioidaan kasvavan 1,3 prosenttia vuosina 2021 ja 2022, mutta kasvun ennustetaan hidastuvan alle
yhteen prosenttiin vuosina 2023 ja 2024.

Työllisten määrän ennustetaan supistuvan 2 prosenttia vuonna 2020, jolloin työllisyysaste laskee
runsaaseen 71 prosenttiin. Talouden kasvaessa työllisyyden arvioidaan olevan ilman lisätoimen-
piteitä noin 72 prosenttia vuosina 2022—2024.

Käsiteltävänä olevan julkisen talouden suunnitelman mukaan koronakriisiin liittyvien tukitoi-
menpiteiden myötä julkisen talouden alijäämän arvioidaan kasvavan lähes 14 mrd. eurolla 16,6
mrd. euroon eli 7,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2020. Eduskunnalle 5.6.2020 annettu
vuoden neljäs lisätalousarvioesitys (HE 88/2020 vp) lisää kuitenkin edelleen menoja siten, että
nettolainanoton arvioidaan nousevan kuluvaan vuonna 18,8 mrd. euroon.

Vaikka talouden häiriön oletetaan olevan lyhytaikainen, siitä jää talouteen syvät jäljet. Talous-
kasvun ei arvioida olevan riittävää vahvistamaan julkisen talouden rahoitusasemaa ennalleen, jo-
ten julkisen talouden ennakoitaan pysyvän alijäämäisenä. Valtiovarainministeriö arvioi velka-
suhteen nousevan lähes 80 prosenttiin BKT:stä vuonna 2024. Valtiovarainministeriön julkaise-
man raportin mukaan² sopeutustarpeen vähimmäissuuruusluokaksi on perusteltua asettaa 3—4
prosenttia BKT:stä, joka riittäisi todennäköisesti julkisen velan BKT-suhteen vakauttamiseen.

Valiokunta toteaa, että ennusteisiin liittyy kuitenkin poikkeuksellisen suurta epävarmuutta. Tois-
taiseksi on vielä epävarmaa mm., kuinka kauan koronaviruksen aiheuttama kriisi jatkuu, kuinka
syvä se on ja riittävätkö nyt suunnitellut toimet ja varatut resurssit tilanteen hoitoon, miten kulut-
tajien luottamus palautuu ja onko kriisi mahdollisesti muuttanut kuluttajakäyttäytymistä. Mitä pi-
dempään rajoitukset ovat voimassa, sitä pidempään talouden taantuma kestää ja sitä alemmalle
tasolle talouskasvu ja työllisyys päätyvät rajoitusten poistuttua.

Myös rakenteelliset ongelmat heikentävät julkista taloutta. Väestön ikääntyminen kasvattaa jul-
kisia menoja ja vähentää talouden kasvupotentiaalia ja verotulojen kasvua. Kriisin jälkeen julki-
nen talous kohtaa väestön ikääntymisestä aiheutuvat tulevat menopaineet entistä heikommasta
lähtöasetelmasta. Lisäksi tiedossa on muitakin talouteen kohdistuvia paineita, kuten monitoimi-
hävittäjien hankinnasta aiheutuvat kustannukset.

1 Kansantalouden tilinpito 2020, 1. neljännes. Tilastokeskus 29.5.2020.

2 Talouspolitiikan strategia koronakriisissä. Vesa Vihriälä, Bengt Holmström, Sixten Korkman, Roope
Uusitalo. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

Talousnäkyviä synkentää myös koronaviruksen aiheuttama maailmantalouden taantuminen. Yritysten toimintaa sekä ihmisten vapaata liikkumista ja muuta aktiiviteettia rajoittavilla päätöksillä on maailmanlaajuisesti merkittäviä taloutta supistavia vaikutuksia. Myös yksityiset investoinnit vähenevät epävarmuuden takia. Viime vuoteen verrattuna maailman kokonaistuotannon arvioidaan vähenevän 2—3 prosenttia ja maailmankaupan 5 prosenttia.

Euroalueella etenkin jo aiemmin pahoin velkaantuneiden valtioiden talous heikkenee entisestään, mikä on herättänyt pelkoa finanssikriisin ja sitä seuranneen eurokriisin kaltaisen tilanteen toistumisesta. Tilanne on kuitenkin tällä kertaa monin osin erilainen. Euroopan keskuspankki on mm. ryhtynyt toimiin pankkien rahoituksen turvaamiseksi, ja myös pankkien vakavaraisuus on paremmalla tasolla kuin ennen finanssikriisiä.

Finanssipolitiikan linja

Valiokunta pitää myönteisenä, että hallitus on toteuttanut tilanteen edellyttämää aktiivista finanssipolitiikkaa ja käynnistänyt kevään aikana nopeasti monipuolisia taloutta tukevia toimia. Niillä on turvattu työpaikkoja ja toimeentuloa, helpotettu yritysten taloustilannetta koronaviruksesta aiheutuissa vaikeuksissa ja vahvistettu terveydenhuollon rahoitusta. Lisäksi vuoden neljäs lisätalousarvioesitys sisältää talouden nopeaa elpymistä tukevia toimenpiteitä. Lukuisten päätösperusteisten toimien rinnalla myös ns. automaattiset vakauttajat tukevat taloutta ja lievittävät kotitalouksien ahdinkoa.

Tässä tilanteessa on myös perusteltua, että menokehyssääntöön on tehty kriisin vuoksi poikkeuksia, esimerkiksi siten, että valtiontalouden menokehys ei rajoita vuotta 2020. Kehystä on tietyn poikkeuksin tarkoitus noudattaa jälleen vuodesta 2021 alkaen. Valiokunta toteaa, että julkisen talouden hoidon suunnitelmallisuuden vuoksi on tärkeää, että kehysmenettelyyn palataan tilanteen normalisoituessa. Samalla on kuitenkin välttämätöntä varmistua siitä, ettei talouden liikkumavaraa rajoiteta liiaksi ja ettei elpymistä vaikeuteta liian aikaisilla sopeutustoimilla.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena hallituksen linjausta, jonka mukaan valtion osakkeita ei myydä nykyisessä markkinatilanteessa ja hallitusohjelmassa suunnitellut myynnit 1,4 mrd. euron tulevaisuusinvestointien rahoittamiseksi on lykätty vuosille 2021—2023. Myös poikkeusolojen mekanismin aktivointi on perusteltua. Kyseessä on menokehyssäännön mukainen mekanismi, joka tarvittaessa mahdollistaa kertaluonteisen menojen lisäämisen enintään 1 mrd. eurolla (enintään 500 milj. eurolla vuodessa). Määrärahan riittävyttä tulee arvioida myöhemmin uudelleen.

Koronaepidemian ja siihen liittyvien talousvaikutusten vuoksi myös hallitusohjelman tavoitteita, toimeenpanoa ja tavoiteaikatauluja on syytä arvioida uudelleen. On kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että esim. työllisyysastetta ja julkisen talouden alijäämän pienentämistä koskevat tavoitteet eivät ole muuttuneesta tilanteesta huolimatta menettäneet merkitystään, vaan niiden painoarvo on suuren sopeutustarpeen vuoksi vielä aiempaa korostuneempi.

Koronakriisistä irtautuminen

Valiokunta painottaa, että talouspolitiikan tulee olla oikea-aikaista ja oikein kohdennettua, jotta talous toipuu mahdollisimman nopeasti ja kasvu on ennakoitua vahvempaa. Näin ollen on perus-

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

teltua, että kriisin ensimmäisessä vaiheessa on keskitytty välittömien taloudellisten vaikutusten lieventämiseen ja olemassa olevan tuotantopohjan turvaamiseen.

Toisessa vaiheessa rajoitusten lieventyessä ja poistuessa kysyntää on elvytettävä pikaisesti. Taloudellisen toimeliaisuuden ja kysynnän lisäämiseksi tarvitaan sekä julkisia että yksityisiä investointeja, kuten panostuksia liikennehankkeisiin, väyläverkon korjausvelan vähentämiseen, kotimaisen teollisuuden ja palvelualojen investointeihin ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämiseen. Päätöksenteossa on priorisoitava toimia, jotka edistävät parhaalla mahdollisella tavalla taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä kehityksestä. Valiokunta korostaa myös ns. vihreän elvytyksen merkitystä, kuten energiatehokkuuden parantamista, uusiutuvan energian tuotannon lisäämistä ja liikenteen päästöjen vähentämistä. On niin ikään tärkeää edistää yritysten kilpailukykyä ja viennin elpymistä.

Pidemmän ajan kasvun kannalta on välttämätöntä vahvistaa tuottavuutta lisäämällä koulutusta sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toimintaa. Vallitsevassa tilanteessa on lisäksi oleellista pitää kiinni mm. tutkimus- ja innovaatio neuvoston asettamasta tavoitteesta, jonka mukaan Suomen kansalliset T&K-menot nousevat 4 prosenttiin BKT:stä vuoteen 2030 mennessä.

On niin ikään tärkeää huolehtia siitä, että Suomi ei ajaudu kriisivaiheen jälkeen osaajapulaan. Sen vuoksi on panostettava koulutukseen, koulutuspaikkojen lisäämiseen, jatkuvaan oppimiseen ja osaamistason nostamiseen, joilla voidaan vähentää työvoimapulaa, edistää työllistymistä sekä innovaatioiden syntyä. Ne ovat myös kasvun edellytyksiä ja keskeisiä työkaluja digitaalista, hiili-neutraalia ja ilmasto-kestävää taloutta koskevien tavoitteiden saavuttamisessa.

Hallitus esittää jo kuluvan vuoden neljännessä lisäbudjetissa merkittäviä panostuksia talouden elpymiseen. Kyseessä on yhteensä 5,5 mrd. euron toimenpidet kokonaisuus, jolla tavoitellaan kysynnän lisäämistä, Suomen pidemmän aikavälin kasvunäkymien parantamista, ilmastonmuutoksen torjuntaa ja luonnon monimuotoisuutta edistäviä toimenpiteitä ja koko Suomen voimavarojen, kriisinkestävyyden, omavaraisuuden ja osaamis pohjan vahvistamista. Kokonaisuuteen kuuluu myös kuntia tukevia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on turvata peruspalvelujen järjestäminen ja helpottaa poikkeustilanteesta johtuvia kuntien talouden haasteita. Valiokunta on erityisen tyytyväinen osaamiseen ja koulutukseen osoitettuihin lisäyksiin. Esim. korkeakoulujen 4 800 uutta aloituspaikkaa purkavat tuntuvasti akuuttia hakijasumaa ja edistävät pidemmällä aikavälillä työllisyyttä ja osaavan työvoiman riittävyyttä.

Elvytystoimet lisäävät voimakkaasti valtion menoja, ja muutosten myötä valtionvelan arvioidaan nousevan aina 125,3 mrd. euroon. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin arvioitu, että velkasuhteen nousu ei ole toistaiseksi suuri ongelma julkiselle taloudelle, sillä nykyisen erittäin matalan korkotason vuoksi velan kasvu ei lisää lähiaikoina merkittävästi julkisen talouden korkomenoja. Korkea velkasuhde vähentää kuitenkin finanssipolitiikan liikkumavaraa seuraavien taantumien yhteydessä. Näin ollen julkisen talouden kestävyys vahvistaminen on tärkeää, jotta voimakas velkaantuminen ei johda tulevaisuudessa suhdanteisiin nähden liian kireään finanssipolitiikkaan.

Julkisen talouden kestävyys vahvistamiseksi onkin välttämätöntä, että elvytystoimien jälkeen finanssipolitiikassa siirrytään kolmanteen vaiheeseen, jossa ryhdytään vakauttamaan taloutta ja

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

korjaamaan syntyneitä vaurioita. Sopeutusta ei tulisi kuitenkaan aloittaa liian nopeasti ja lisätä näin yritysten ja kotitalouksien epävarmuutta ja vaarantaa talouden kasvua. Toisaalta sopeutuksen lykkääminen lisää velkataakkaa ja tulevaa sopeutustarvetta. Talouspolitiikan strategiaa koronakriisissä valmistelleen työryhmän mukaan sopeutuksen tulisi alkaa viimeistään vuonna 2023.

Valiokunta toteaa, että julkisen talouden sopeutustarvetta voidaan vähentää rakenteellisilla uudistuksilla. Elvytystoimien rinnalla on siksi välttämätöntä päättää sellaisista rakenteellisista toimita, joilla Suomi saatetaan kestäväen kasvun, korkean työllisyyden ja kestäväen julkisen talouden uralle. Näitä ovat mm. sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus sekä työllisyyttä parantavat toimet.

Etenkin rakennetyöttömyyttä ja työmarkkinoiden ulkopuolelle ajautumista tulee vähentää uudistuksilla, jotka lisäävät työn tarjontaa ja kysyntää ja jotka vähentävät työvoiman kohtaanto-ongelmaa. Myös työuria on pystyttävä pidentämään edesauttamalla nuorten työllistymistä ja erityisesti vastavalmistuneiden työmarkkinoille pääsyä sekä edistämällä ikääntyneiden työllisyyttä ja työssä jaksamista. Näiden toimenpidekokonaisuuksien valmistelu ja toimeenpano ovat siten entistäkin tärkeämpiä.

Valiokunta nostaa esille myös työelämän tuottavuutta parantavat toimet, joita tulee toimeenpanna kaikilla sektoreilla ja hallinnonaloilla sekä myös poikkihallinnollisesti. Näin ollen on tärkeää edistää mm. valtion toiminnan digitalisaatiota sekä tietojärjestelmien ja julkisten hankintojen kehittämistä.

On vaikeaa arvioida, kuinka paljon sopeutustarpeesta voidaan välttää rakennepolitiikan keinoin. Tästä syystä valiokunta korostaa rakenneuudistusten selkeitä linjauksia ja niiden valmisteluprosessien käynnistämistä. Jos kasvua tukevaa politiikkaa pystytään linjaamaan aikaisessa vaiheessa, voidaan vähentää menojen leikkausta ja/tai verotuksen kiristämiseen liittyvää sopeutustarvetta. Selkeät linjaukset lisäävät luottamusta talouteen ja politiikan uskottavuutta.

Valiokunta viittaa myös em. valtiovarainministeriön julkaisemaan raporttiin (VN:n julkaisuja 2020:13) ja kiinnittää huomiota tulevien veroratkaisujen merkitykseen. Verorakenteen tehokkuus on aikaisempaa tärkeämpää, kun tulopohjaa vahvistetaan osana julkisen talouden sopeutusta.

Valtion velat ja vastuut

Valiokunta viittaa edellisestä julkisen talouden suunnitelmasta antamaansa mietintöön (VaVM 11/2019 vp — VNS 2/2019 vp) ja kiinnittää myös tässä yhteydessä huomiota siihen, että valtion velka, rahoitusvarallisuus ja taseen ulkopuoliset vastuut ovat kasvaneet viimeisen vuosikymmenen aikana merkittävästi. Suomen julkisen talouden ja valtion talouden takausten suhde kokonaistuotantoon oli Eurostatin tilastojen mukaan EU-maiden korkein vuonna 2018.

Selonteon mukaan suurin kasvu on tapahtunut valtionvelan sekä valtionehtauksien ja -takuiden määrässä. Valtionvelka on kasvanut 54 mrd. eurosta 106,4 mrd. euroon vuosina 2008—2019, kun taas valtionehtaus- ja takuukanta on kasvanut 23,2 mrd. eurosta 60,2 mrd. euroon vuosina 2010—2019. Erityisesti Finnveraan ja valtion rahastoihin liittyvien takauksien kanta on kasvanut.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

Valiokunta toteaa, että koronavirustilanteen seurauksena valtion velka ja takausvastuut ovat jo tehtyjen päätösten myötä nousseet entisestään ja niihin kohdistuu edelleen merkittäviä kasvupaineita. Vaikka takauksista ei ole koitunut viime vuosina merkittäviä tappioita, niiden lisäys aiheuttaa silti kasvavan riskin julkiselle taloudelle.

Valiokunta on huolissaan myös kotitalouksien korkeasta velkaantumisasteesta. Kasvava velkaantuneisuus on herättänyt huolta viranomaisten keskuudessa, ja muun muassa Euroopan järjestelmäriskikomitea (ESRB) ja IMF ovat varoittaneet Suomea asiasta. Kuluttajien luottamukseen perustuva yksityinen kulutus on hyvin herkkä negatiivisille uutisille, joten kotitalouksien korkea velkaantuneisuus muodostaa riskin myös talouskehitykselle.

Kuntatalous

Kuntien taloudellinen tilanne oli jo ennen koronaepidemiaa vaikea mm. heikon tulokehityksen ja kasvaneiden sote-menojen vuoksi, mutta koronavirustilanteen myötä kuntatalouden näkymät ovat edelleen heikentyneet tuntuvasti. Koronaepidemia ja sen aiheuttamat poikkeusjärjestelyt vähentävät erityisesti kuntien verotuloja, mutta kasvattavat myös niiden menoja ja lisäävät tulevia rahoitusvastuita. Myös osa kuntien maksu- ja vuokratuotoista jää saamatta. Valtiovarainministeriön arvion mukaan koronaepidemia heikentää kuntataloutta kuluvana vuonna noin 1,6—2 mrd. eurolla. Tätä arviota on kuitenkin syytä pitää vain suuntaa-antavana, sillä kriisin kesto on tässä vaiheessa vaikeaa arvioida ja sen vaikutuksia on vaikeaa erottaa muusta talouskehityksestä. Kriisin arvioidaan aiheuttavan myös pitkäaikaisia, usealle vuodelle ajoittuvia menoja, vaikka suurin osa epidemiaan liittyvistä kustannuksista kohdistuukin vuosiin 2020 ja 2021.

Paikallishallinnon rahoitusasemaa rasittaa lisäksi väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden tarpeen ja menojen kasvu, korkea investointitaso sekä myös rakennetun ympäristön suuri korjausvelka. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta pysyy kehyskaudella painelaskelman mukaan 2,8—3,4 mrd. euroa negatiivisena ja lisäksi kuntatalouden lainakanta kasvaa ripeästi.

Kriisin vaikutukset vaihtelevat kuitenkin kunnittain, sillä epidemia on levinnyt epätasaisesti, minkä lisäksi kuntien tulo- ja menorakenteet sekä väestö- ja elinkeinorakenteet ovat hyvin erilaisia. On myös huomattava, että kuntien talouden tilanne oli hyvin erilainen jo ennen koronaepidemian puhkeamista. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on arvioitu, että koronaepidemian aiheuttamat taloudelliset vahingot kohdistuvat erityisesti suuriin kaupunkeihin johtuen mm. vero- ja toimintatuottoihin perustuvasta tulorakenteesta sekä palveluvaltaisesta elinkeinorakenteesta.

Epidemia on heikentänyt merkittävästi myös sairaanhoitopiirien taloutta. Saadun selvityksen mukaan yliopistosairaanhoitopiirit ovat arvioineet, että koronaepidemia aiheuttaa sairaanhoitopiireille noin 620 milj. euron alijäämän vuonna 2020. Tämä aiheutuu sekä koronaepidemiaan varautumisesta että myös ei-kiireellisen hoidon supistamisesta, jolloin hoitoon liittyvät maksutulot jäävät saamatta. Syntyvät hoitojonot saattavat myös johtaa siihen, että sairaanhoitopiirien kapasiteettia joudutaan jatkossa kasvattamaan, mikä vaikuttaisi sekä sairaanhoitopiirien että jäsenkuntien talouteen.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

Kuntatalouden tilannetta parantaa kuitenkin neljänteen lisätalousarvioesitykseen sisältyvä 1,4 mrd. euron toimenpidekokonaisuus, johon sisältyy sairaanhoitopiireille kohdistettava suora valtionavustus, kuntien yhteisövero-osuuden määräaikainen korottaminen, kuntien peruspalvelujen valtionosuuden määräaikainen korottaminen sekä harkinnanvaraisen valtionosuuden korottaminen.

Tukipaketilla on kuntakentälle erittäin suuri merkitys, sillä monet keskeiset palvelut ja investoinnit toteutetaan nimenomaan kunnissa. On myös tärkeää, että hallitus on sitoutunut täydentämään tarvittaessa kunnille suunnattua toimenpidekokonaisuutta elokuun 2020 budjettiriihessä, johon mennessä koronakriisin vaikutusarviot ovat tarkentuneet.

Valiokunta painottaa, että koronaepidemian pitkäaikaisia talousvaikutuksia on seurattava myös vuoden 2020 jälkeen ja huolehdittava epidemiaan liittyvien lisämenojen ja tulomenetysten kompensoinnista kuntataloudelle. Kriisin arvioidaan lisäävän myös hyvinvointi- ja terveyseroja. Sen vuoksi on erityisen tärkeää huolehtia mm. siitä, että lastensuojeluun, mielenterveys- ja päihdepalveluihin, lapsiperheiden tukeen, syrjäytymistä vähentäviin toimiin sekä hoitotakuun määräaikaisten noudattamiseen osoitetaan jatkossa riittävät resurssit. Kustannusten kasvun hillitsemiseksi on ensisijaista lisätä ja tehostaa ennaltaehkäiseviä ja matalan kynnyksen palveluja. Valiokunta pitää perusteltuna myös julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvää linjausta, jonka mukaan hallitus arvioi budjettiriiheen 2020 mennessä kuntatalouden tulevaisuuden näkymää ja tarkastelee kuntien tehtävät ja velvoitteet.

Menorajoite ja kuntien uudet tehtävät

Syksyn 2019 julkisen talouden suunnitelmassa asetetun menorajoitteen mukaan hallituksen toimenpiteiden nettovaikutus on vuonna 2023 kuntatalouden toimintamenoja korkeintaan 520 miljoonaa euroa lisäävä verrattuna kevään 2019 tekniseen julkisen talouden suunnitelmaan. Menorajoite kuitenkin ylittyy, mikä johtuu lähinnä päätettyjen toimenpiteiden kustannusarvioiden noususta. Etenkin vanhuspalveluiden henkilöstömitoituksen kasvattamiseen ja oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvät kustannusarviot ovat tarkentuneet viime syksystä ylöspäin. Kuntien menorajoitteeseen luettavien kuntien tehtävien ja velvoitteiden kokonaisuuteen liittyy myös muilta osin epävarmuutta.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kuntien uusiin tai laajeneviin tehtäviin ja velvoitteisiin osoitetaan kuitenkin 100 prosentin valtionosuus, jolloin hallituksen menorajoitteeseen sisältyvien toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen arvioidaan lähes neutraaliksi. Menorajoitteen ylittyminen ei siten heikennä paikallishallinnon rahoitusasemaa valtion kantaessa uusien tehtävien ja velvoitteiden täyden rahoitusvastuun valtionosuuksissa.

Kuten edellä on todettu, vanhuspalvelulain muutoksesta aiheutuvat kustannukset ovat osoittautuneet tarkentuneiden laskelmien perusteella ennakoitua suuremmiksi ja siksi kuntien valtionosuuksia korotetaan. Hoitohenkilöstön mitoituksen muutokseen osoitettiin jo viime syksynä laaditussa julkisen talouden suunnitelmassa 70 milj. euron rahoitus vuodesta 2023 alkaen, minkä lisäksi kuntien valtionosuuksia korotetaan vielä 35 milj. eurolla vuosille 2021—2022. Jo aiemmin linjatun 70 milj. euron lisäksi kuntien valtionosuuksia korotetaan edelleen 137,7 milj. euroa

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

vuonna 2023 ja 195,8 milj. euroa vuonna 2024. Mitoituksen käytännön toteutumisen kannalta on tärkeää, että myös lähihoitajakoulutusta ja sen rahoitusta lisätään.

Valiokunta pitää hoitajamitoitusta koskevan lainmuutoksen toteuttamista tärkeänä ja painottaa, että sen toimeenpanon kustannusvaikutuksia tulee seurata uudistuksen toimeenpanon edetessä. Valiokunta korostaa, että uusien ja laajenevien tehtävien vaikutukset kuntatalouteen tulee kaikissa tilanteissa arvioida realistisesti, jotta valtionosuuden kasvu vastaa täysimääräisesti tehtävien aiheuttamaa kustannusten kasvua.

Samalla valiokunta toteaa, että hoitajamitoituksen muutoksen rinnalla on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että suurin osa vanhuksista asuu jatkossakin kotona ja tarvitsee kunnan järjestämiä kotihoidon palveluja. On siten tärkeää varmistaa myös vanhusten kotipalveluiden ja omaishoidon riittävyys sekä edistää näin kotona asumista ja vähentää mm. laitoshoidon tarvetta.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös oppivelvollisuuden laajentamisesta aiheutuvien resurssien riittävyyteen. Kyseessä on eräs hallituksen keskeisimpiä rakenteellisia uudistuksia, jossa oppivelvollisuusikä korotetaan 18 vuoteen ja oppivelvollisuuden sisään rakennetaan mm. erilaisia opinto- ja tukimuotoja. Elokuun 1. päivänä 2021 voimaan tuleva oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää myös toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta. Oppivelvollisuuden laajentamisen vuosittainen rahoitustaso on 129 milj. euroa vuodesta 2024 lukien, jolloin kaikki kolme perusopetuksen päättänyttä ikäluokkaa ovat täysimääräisesti oppivelvollisuuden piirissä.

Valiokunta pitää uudistusta tärkeänä ja katsoo, että oppivelvollisuuden pidentäminen vahvistaa osaamista, koulutuksellista tasa-arvoa ja työllisyyttä, minkä lisäksi se on eräs keino ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Valiokunta korostaa uudistuksen huolellista valmistelua sekä toimia, joilla varmistetaan uudistuksen onnistunut toimeenpano. On myös tärkeää seurata valtionosuuksien ja -avustusten riittävyyttä.

Valiokunta painottaa muutoinkin laadukkaan ja tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen ja koulutuksen merkitystä lasten ja nuorten osaamisen ja menestyksen perustekijänä. Koulujen haasteet ovat kuitenkin kasvaneet koronakriisin myötä, mikä on pakottanut koulut etäopetukseen ja muihin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin. Myös tuen ja opetuksen tarpeen arvioidaan kasvavan. Onkin tärkeää, että vuoden 2020 neljänteen lisätalousarvioon sisältyy laaja-alainen toimenpideohjelma, jossa otetaan huomioon koronaepidemian kielteiset vaikutukset lasten ja nuorten oppimistuloksiin, hyvinvointiin ja yhdenvertaisuuteen.

Valiokunta pitää välttämättömänä myös sote-uudistuksen etenemistä, jonka tarpeellisuus on tullut koronakriisin myötä entistä selkeämmin esille. Selonteon mukaan uudistuksen vaikutukset otetaan huomioon julkisen talouden suunnitelmassa siinä vaiheessa, kun uudistusta koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle. Saadun selvityksen mukaan esitys on tarkoitus antaa kuluun vuoden lopulla.

Työeläkelaitokset ja muut sosiaaliturvarahastot

Julkisen talouden suunnitelman kolmantena osiona ovat työeläkelaitokset ja muut sosiaaliturvarahastot, jotka ovat tähän saakka olleet selvästi ylijäämäisiä. Vuonna 2020 työeläkelaitosten yli-

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

jäämä kuitenkin häviää tilapäisesti kokonaan, kun työeläkemaksua alennetaan väliaikaisesti ja työllisyystilanteen heikkeneminen supistaa maksutuloja. Lisäksi eläkemenojen kasvu jatkuu riipeänä ja alhainen korkotaso hidastaa työeläkelaitosten omaisuustulojen kasvua.

Muut sosiaaliturvarahastot kääntyvät vuonna 2020 alijäämäisiksi, kun runsaat lomautukset, työttömyyden lisääntyminen sekä työttömyysturvan väliaikainen laajentaminen kasvattavat etuusmenoja. Tämän sektorin arvioidaan pysyvän alijäämäisenä seuraavina vuosina, mutta keskipitkällä aikavälillä sen arvioidaan olevan lähes tasapainossa, joskin rahoitustasapaino voi vaihdella hie-man vuosittain puskurirahastojen joustaessa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 1/2020 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän seuraaviin toimenpiteisiin:

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy määrätietoisiin toimenpiteisiin julkisen talouden vakauttamiseksi vaiheittain vahvistamalla edelleen kestävän talouskasvun edellytyksiä, työllisyyttä, kilpailukykyä, osaamista sekä julkisen hallinnon tuottavuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp

Helsingissä 5.6.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Esko Kiviranta kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Sanni Grahn-Laasonen kok
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Vilhelm Junnila ps (osittain)
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok
varajäsen Sari Essayah kd (osittain)
varajäsen Eveliina Heinäluoma sd (osittain)
varajäsen Inka Hopsu vihr
varajäsen Jani Mäkelä ps (osittain)
varajäsen Lulu Ranne ps (osittain)
varajäsen Janne Sankelo kok (osittain)

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 1 /ps

VASTALAUSE 1 /ps

Perustelut

Julkisen talouden suunnitelman (JTS) yleislinjaukset ovat sinänsä hyviä. Pandemiasta johtuvan poikkeustilan ja epävarmuuden takia JTS esittelee julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehitysarvion, eikä se sisällä itsessään vakausohjelmaa. Siihen ei sisälly uusia merkittäviä poliittisia päätöksiä. Hallituksen tavoitteita tai suunnitelmia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ei esitetä. Ensin pelastetaan ihmishenget ja yritykset. Vakiomuotoinen vakausohjelma ja poliittisten linjauksien tarkastelu toteutetaan vasta budjettiriihessä.

JTS ei kuitenkaan taktiseen tilanteeseen keskittyessään hahmota Suomen pitkän aikavälin näkymiä tai kansainvälistä tilannetta. Sekä hallitus että virkakoneisto ovat ilmeisen haluttomia tekemään julkisesti linjauksia esimerkiksi Euroopan rahaliiton tulevaisuudesta. Perussuomalaiset epäilevät, että julkinen linjattomuus johtuu siitä, että hallituksen todelliset kannat hävettävät sitä itseäänkin. Ne olisi kuitenkin syytä saattaa yleisen keskustelun osapuoleksi ja tyhjien fraasien takana piileskelyn on loputtava.

Talouden heikot kasvunäkymät yhdistettynä velkaantumisen ja vastuiden kasvuun sekä ennusteiden korkea riskisyys tekevät tilanteesta aran.

Perussuomalaisten mielestä kustannuskilpailukyvästä huolehtiminen ja julkisen sektorin menojen kohtuullistaminen sekä parempi suuntaaminen kotimaista kokonaiskysyntää ja kansainvälistä kilpailukykyä vaalien on ainoa tie talouden kestävästä kehitystä tavoiteltaessa.

Edullisen ja toimitusvarman energian, liikenteen, työvoiman ja nopeiden viranomaispalveluiden ja -päätösten turvaaminen on tärkeää. Ulkomainen yritys ei investoi Suomeen edes imagosyistä sen takia, että hallitus on julistanut olevansa kokoaan suurempi. Kotimainen yritys saattaa jopa päättää olla investoimatta maahan, joka julistautuu edelläkävijäksi omaan jalkaan ampumisessa.

Talouden näkymät hidastumassa, todennäköisesti pitkäksi aikaa

Ennen koronavirusta Suomen talous oli melko lähellä potentiaaliaan. Kasvu oli supistumassa entistäkin matalammalle tasolle. Kansainvälisestä kehityksestä ei ollut odotettavissa vetoapua, pikemminkin päinvastoin. Koronakriisi muutti näkymiä entistäkin heikommiksi. Negatiivisen talousshokin koko on huomattava, ja mikäli talouden pysähdys jää lyhytaikaiseksi, Suomi selviää kriisistä velkakestävässä kurinalaisemmalla politiikalla, joka huomioi euroalueen, mutta myös muun maailman kasvun heikkouden.

Meidän on hyväksyttävä, että kotitalouksien ja julkisen sektorin velkaantuminen ei yksinään pysty vetämään taloutta kestäväälle kasvu-uralle. Eurokriisin jälkeen talouden tuottavuuden kasvu on ollut olematonta, joten kasvu on maailmanlaajuisesti nojannut vahvasti velkaantumiseen ja keskuspankkien rahapoliittisten toimien ansiosta velanhoitokustannusten laskuun.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 1 /ps

On täysin mahdollista, että kaikista yrityksistä huolimatta kestävän kehityksen, digitalisaation ja vastaavien hankkeiden kautta tuottavuuskasvua ei saada nousemaan merkittävästi. Se tarkoittaa, että hyvin pitkäaikainenkin hyvin matalan kasvun kausi ei ole vain epätodennäköinen riskiskenaariorio, vaan jotain sellaista, josta selviämisen pitäisi olla talouspolitiikan suunnittelun kärjessä.

Finanssipolitiikka hyvin löysää ja väärässä järjestyksessä

Hallituksen finanssipolitiikka oli jo ennen koronakriisiä hyvin löysää, mutta koronakriisin myötä voidaan sanoa pidäkkeiden murtuneen. Hallitus on reagoinut poikkeukselliseen tilanteeseen periaatteellisesti oikein, ja harkinnanvaraisten menojen lisääminen on yhdessä automaattisten vakauttajien kanssa onnistunut pitämään äkillisessä tilanteessa talouden pyörät pyörimässä.

Edes oppositiopuolueet eivät ole oikein keksineet vaatia sellaisia elvytystoimia, joita hallitus ei olisi jo seuraavassa lisätalousarviossaan tuonut käsittelyyn. Olisikin ollut outoa, jos ideologisista syistä punavihreä hallitus olisi ilmoittanut, että se ei halua elvyttää velkarahalla.

Vihriälän ryhmän tuore raportti arvioi, että mikäli valtion velkasuhde halutaan tasapainottaa vuosikymmenen loppuun mennessä ilman veronkorotuksia tai menoleikkauksia, maahan tarvittaisiin 240 000 uutta työpaikkaa. Siis kokoaikaista, täysin uutta työpaikkaa, ja nämä ilman valtion tai kuntien tukiaisia. Tavoitteena 240 000 työpaikkaa vuosikymmenen loppuun mennessä on täysin epärealistinen. Ellei jostain ennakoimattomasta syystä tapahdu ihmeellisiä tuottavuusloikkia, edessä on siis hallituksen aiemman "työllisyyden paraneminen mahdollistaa menolisäykset" sijaan menoleikkauksia ja veronkorotuksia.

Euron tuomat rajoitteet olisi vihdoinkin myönnettävä — ilman omaa rahapolitiikkaa emme voi antaa valuuttakurssimuutoksien elvyttää, vaan meidän on nojattava oikea-aikaiseen Euroopan keskuspankin painokoneen käyttöön ja hyödynnettävä tarkkaan jäljellä oleva velanottokapasiteettimme. Se kapasiteetti on käytettävä menojen sopeuttamiseen, rakenteellisiin uudistuksiin, tehostamiseen ja tuottavuuden nostamiseen.

Koronakriisistä irtautuminen

Kuten useat tahot Vihriälän raportista asiantuntijakuulemisiin valiokunnissa ovat painottaneet, koronan hoitaminen tehokkaasti on parasta taloudenhoitoa. Mitä vähemmän tapauksia ja mitä vähemmän tartuttavuutta, sen vähemmän tarvitaan ihmisten liikkumisen ja toiminnan rajoituksia ja sitä todennäköisimmin sekä kuluttajat että yritykset ovat valmiita toimintaansa käynnistämään. Samanaikaisesti terveydenhuoltoon ei tarvitsisi varata niin paljon rahaa.

Julkisen talouden kannalta joustavuutta, jota myös joissain kirjoituksissa kutsutaan "tanssiksi", tarvitaan vielä pitkän aikaa. Sitä myötä kun alueellisesti tai toimialakohtaisesti koronatilanne muuttuu tai tutkimustieto paljastaa jotain uutta tartuntamekanismeista, pitää ohjeistuksia ja sitovaa lainsäädäntöä pystyä muuttamaan nopealla aikataululla. Korkean tason epävirallinenkin ryhmä on siis välttämätöntä säilyttää akuuteimman kriisivaiheenkin jälkeen, ja vastuukysymyksiä ja työnjakoa on edelleen syytä kehittää. Tämä prosessi on jatkuvaa oppimista, ja oppositio antaa varmasti hallitukselle väistämättömät virheet anteeksi — kunhan ne myönnetään heti ja korjataan nopeasti.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 1 /ps

Elvytystoimien väärä järjestys

Täysin poikkeuksellinen uudenlainen tilanne yhdistettynä yleismaailmalliseen kehotukseen elvyttää ja laaja kotimainen poliittinen konsensus mahdollistivat mittavat elvytystoimet lyhyellä aikajänteellä. Joissakin maissa Tanskasta Saksaan pystyttiin kuitenkin käynnistämään elvytystoimet vielä nopeammin. Ehkä ideologia astui kuvioon, ja yritysten tukeminen koettiin ongelmalliseksi tai hetkellisesti jopa pelättiin, että politiikka voi näyttää liikaa opposition linjauksilta.

Olisi myös ollut outoa, jos kaikki olisi mennyt hienosti. Ei mennyt. Kun nopeita toimia tarvittiin eikä ollut olemassa edes yritystukia mahdollistavaa lainsäädäntöä tai toimijoita, monia asioita jouduttiin säveltämään lennossa. Euroopan unioni ilmoitti aluksi, että nyt on vapaat kädet toimia, yritystuet kieltävät lait eivät ole nykyisessä tilanteessa toistaiseksi voimassa.

Sen jälkeen hallitus rysäytti isot pommit eli Business Finlandin kautta tukia yrityksille liiketoiminnan kehittämiseen. Lehtitietojen valossa on selvää, että tukien myöntämiselle ei asetettu todellisia ehtoja, vaan kaikki muodollisesti oikein hakeneet saivat rahansa. Kehittämistukia käytettiin siis korvaamaan liiketoiminnan keskeytyksestä aiheutuneita tappioita. Kehittämistukien jälkeen hallitus toi toimialatuet, eli esimerkiksi ravintola-alan paketin. Ja seuraavaksi vuorossa on nyt yleinen liiketoimintatuki, jolla pyritään paikkaamaan koronan aiheuttamia menetyksiä.

Tämä työjärjestys on helppo todeta vääräksi. Sen takia, että ei ollut toimivaltaista ja valmista tukijärjestelmää, alussa lapioitiin surutta rahaa niillä mekanismeilla, joita oli. Vaikka huonostikin suunnattu yritystuki päättyy tavalla tai toisella talouden kiertoon eikä sinällään mene kokonaan hukkaan, on todennäköistä, että Business Finlandin kehittämistuet eivät ole toimineet koronakeskeytyksistä aiheutuneiden menetysten korvaajana, vaan pikemminkin tukena "hakemustaitaville" yrityksille.

Oikea marssijärjestys olisi ollut, että ensin korvataan yleisluontoisesti viranomaismääräyksistä aiheutuvat menetykset ja korvataan koronaepidemian ajalta sellaisia liiketoiminnan kuluja, joita ei ole ollut mahdollista keskeyttää. Vasta tämän jälkeen olisi tehty toimialakohtaisia ratkaisuja, ja aivan lopuksi, ylläolevien jälkeen, olisi tehty yksittäisiä isompia ratkaisuja, kuten Finnairin tapauksessa ja suunniteltu pistemäisiä liiketoiminnan kehittämisen tukihankkeita.

Nyt ilmeinen vaara on, että jotkut yritykset keräsivät satatonnisen, sitten toiset saivat riittämättömiä toimialakohtaisia tukia ja lopulta kaikki yritykset jotain vielä koronakeskeytyksestä. Ja kaiken kukkuraksi suurella osalla yrityksistä saattaa jäädä liiketoiminnan kehittäminen retuperälle.

Valtion velat ja vastuut

Velkaantumisesta on kattavasti kirjoitettu valiokunnan mietintöluonnoksessa ja mm. Vihriälän raporteissa. Kuten tämän vastalauseen johdannossa mainitsimme, euroalueen vastuista ei puhuta riittävästi. Perussuomalaiset ovat jo pitkään muistuttaneet, että maahanmuutosta ja Euroopan rahaliiton jäsenyydestä meille aiheutuvat suorat ja epäsuorat vastuut ovat huomattavat.

On ymmärrettävää, että sisä- ja ulkopoliittisista syistä johtuen näihin vastuisiin ja epävarmoihin saataviin liittyvää keskustelua ei haluta käydä. Se ei silti tarkoita, etteikö ilmiö olisi todellinen ja

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 1 /ps

kohdalle sattuessaa pakottaisi päättäjäimme toimimaan. Ellei toiveissa ole ajatus siitä, että Euroopan keskuspankin takauksella arvostaan ison osan menettäneet arvopaperit voitaisiin parkkeerata ja lopulta haudata jonkinlaiseen roskapankkiin, jolloin poliitikkojen ei tarvitsisi ottaa kantaa asiaan tai varsinkaan sopeuttaa maittensa budjetteja syntyneiden tappioiden korvaamiseksi.

Kuntatalous

Kuntatalous oli jo ennen koronakriisiä syvissä vaikeuksissa. Tulot ovat romahtaneet ja menot kasvavat. Hallituksen arvio tilanteesta on ylioptimistinen. Koronaepidemian myötä kohonneiden terveydenhoitokustannusten ohella kuntia rasittaa vuosikymmenien ajan tapahtunut kertymä velvoitteista, joiden kustannukset jäävät valtionosuuksista huolimatta osittain kuntien tappioksi. Kunnille ei pitäisi enää nimetä uusia velvoitteita, ja entisiä pitäisi keventää. Tässä olisi aidosti mielenkiintoinen kokeilujen mahdollisuus — jokin tietty kunta voisi erikoistua esimerkiksi lapsiperheisiin ja toinen taas eläkeläisiin. Ehkä näin keskittämällä ja tarjoamalla kilpailullisia vaihtoehtoja toimintoja olisi mahdollista tehostaa. Kunnat voivat itse vaikuttaa talouteensa. Keskeisiä toimenpiteitä on tuottavuuden kohentaminen ja hallinnon keventäminen.

Pohjoismaisena hyvinvointivaltiona tunnettu mekanismi edellyttää selvitäkseen valmiutta muutoksiin. On myös hyvä huomata, että koronan yhteydessä moni maa on ottanut käyttöön pohjoismaisen mallin ominaisuuksia työntekijöiden lomautusmahdollisuudesta alkaen. Hallitus joutunee pian esittämään kunnille kattavaa tukea, tai muuten edessä on monissa kunnissa huomattavia kunnallisveron korotuksia.

Eurokriisi jatkuu

Euroalueelta toistuvasti kuuluviin vaatimuksiin uusista elvytyspaketeista, pankkien kriisintarkkailurahastoista ja niin edelleen pitäisi pystyä kieltäytymään. Nyt niistä ei käytännössä kieltäydytä koskaan.

Poliittisena kantana euroalueen liittovaltioistamisen välttämättömyys on pinnallisesti tarkasteltuna oikein, mutta ei kuitenkaan kestä syvällisempää analyysii. On tärkeää ymmärtää, että liittovaltiokehityksen myötä lisääntyvät yhteisvastuut voivat aidosti laueta. Muuta ei tarvita kuin yhden maan epäonnistuminen, joko tahallaan (esimerkiksi euroero tai velkojen laiminlyönti) tai tahattomasti (esimerkiksi velkakestävättömyys tai ennakoimaton epäsymmetrinen shokki).

Suomen talous on eurokriisin myötä osoittanut olevansa lähempänä Italiaa kuin Keski-Eurooppaa. Talouskasvumme on rakentunut lähes kokonaan sekä yksityisen että julkisen velan kasvulle, eikä tuottavuus ole kasvanut juuri ollenkaan. Suomen talous selvisi eurokriisistä vähillä vahingoilla sen takia, että meillä oli varaa ottaa vielä velkaa. Seuraavassa kriisissä ei ole enää itsestään selvää, että sitä velanottokapasiteettia tulee olemaan jäljellä.

Poliitikkojen olisi tärkeää ymmärtää, että hitaasti tapahtuvaa heikkenemistä ei välttämättä huomata ajoissa. Ranska on havahtunut nyt omaan pahasti heikentyneeseen tilanteeseensa ja on senkin takia nyt peräänkuuluttamassa eurooppalaista elvytystä. Ranska on jättänyt kohteliaasti sanomatta, että Ranskan pankeilla on huomattavia Italian valtion velkakirjojen omistuksia ja että nyt

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 1 /ps

ehdotetussa elvytysrahastossa Ranska olisi itse suoraan nettosaaja ja Italian nettosaaja-aseman kautta Ranskan asema vahvistuisi vielä lisää epäsuorasti.

Toistamme, että Suomi ei ole mikään Euroopan menestystarina, ja loputtomiin Suomi ei voi muiden menoja maksaa. Joskus neuvotteluissa on siis pystyttävä sanomaan vastapuolelle, että kumpikin maksaa omat laskunsa itse.

Hallitusohjelma

Oppositiopuolueen kehoitus hallitukselle luopua toteuttamiskelvottomasta ja kokonaisuuden kannalta haitallisesta ohjelmastaan ei ole kovin omaperäistä. Mutta juuri nyt on sellainen tilanne. Aiemmat puheet suuremmasta Suomen ilmastojohtajuudesta, suuremmasta eurooppalaisesta solidaarisuudesta, humanitaarisesta kehityskaavaa muuttavasta ja kunnille uusien tehtävien ja siten menojen keksimisestä on nyt lopetettava. Hallitus voisi aivan hyvin myöntää, että tilanne on muuttunut. Vaikka velka on näennäisen halpaa, niin sitä ei enää voi ottaa kuin aidosti kannattaviin sijoituksiin. Opiskelu on taatusti hyvä tukemisen kohde, mutta jo ihan alkeellinen stipendijärjestelmä toimisi maksutonta toisen asteen oppivelvollisuutta paremmin ajamaan saman asian.

Hallituksella on kaksi isoa vaihtoehtoa syksyn budjettiriihen lähestyessä. Jos hallitus ajaa omaa ohjelmaansa tilanteesta huolimatta, hallitus kohtaa jyrkkää vastustusta monilta tahoilta, koska menokehysten rajoitteet palautuvat voimaan vuodesta 2021 eteenpäin. On todennäköistä, että suuresta osasta ideologisista tavoitteista, jotka tuottavat pysyviä menolisäyksiä, joudutaan luopumaan velanottokapasiteetin käydessä vähiin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Vastalauseen kannanottoehdotus

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii uuden ohjelman, johon sisällytetään julkisen talouden kokonaisuudistus Suomen kansantalouden nostamiseksi syökykierteestä vahvalle kasvu-uralle, ja tuo ohjelman eduskunnan käsiteltäväksi tiedonantona syyskuun 2020 loppuun mennessä.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus tyrmää Suomea rasittavat uudet EU- ja eurotukipaketit ja panostaa niihin suunnitellut varat kotimaisen talouden elvyttämiseen.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu Suomesta muihin maihin vastikkeetta maksettaviksi suunnitelluista varojen siirroista.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa tavoitteeksi Euroopan unionin kehittämisen yhteistyöalueeksi, joka hoitaa vain kauppapoliittisia ja muita tehtäviä, jotka erityisesti edellyttävät ylikansallista yhteistyötä.*

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 1 /ps

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä suunnitelman Euroopan talous- ja rahaliiton hajoamisen ja Suomen siitä eroamisen varalle.
6. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii viipymättä suunnitelman Suomen kansallisen omavaraisuuden, huoltovarmuuden ja maataloustuotannon turvaamiseksi kaikissa oloissa.
7. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu ylimitoitetuista ilmastopoliittisista tavoitteista ja panostaa laajasti kotimaisen tuotannon ja työllisyyden kasvuun.
8. Eduskunta edellyttää, että hallitus vähentää kuntia sitovaa normistoa ja huolehtii kuntien kyvystä selvitä taloudellisesti suomalaisten peruspalveluista.
9. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee viipymättä kuntatalouden kestävyystiekartan ja päättää kuntataloutta tukevista toimenpiteistä jo ennen syksyä.
10. Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää etätöitä ja hyödyntää siitä saatuja kokemuksia mm. maakuntien elinvoiman ja työllisyyden vahvistamiseksi.
11. Eduskunta edellyttää, että hallitus uudistaa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän enintään 12 alueen mallin pohjalta.
12. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu oppivelvollisuuden laajentamisesta toisen asteen koulutukseen ja panostaa esiopetukseen ja peruskouluun sekä toisen asteen sisällölliseen uudistamiseen tavoitteena se, että kaikki nuoret suorittavat toisen asteen tutkinnon.
13. Eduskunta edellyttää, että hallitus toimii siten, että sekä pieni- ja keskituloisten palkan- ja eläkkeensaajien että yritysten vero- ja maksurasite pysyy kohtuullisena ja kannustavana.
14. Eduskunta edellyttää, että hallitus harjoittaa kansallisen etumme mukaista ja kotimaista työvoimaa suosivaa maahanmuuttopolitiikkaa ja torjuu kansantaloutta rasittavan maahanmuuton.
15. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle lakiesityksen lastensuojelun epäkohtien poistamiseksi, suojelun tason parantamiseksi ja kustannusten alentamiseksi.
16. Eduskunta edellyttää, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen ja yrittäjäjärjestön kanssa valmistelee kasvua, yrittäjyyttä ja työllisyyttä vahvistavan työelämäuudistuksen tavoitteina nostaa tuottavuutta merkittävästi sekä työllisyysaste vähintään 75 prosenttiin.
17. Eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa tutkimukseen, innovaatioihin ja koulutukseen sekä suomalaisten tuotteiden ja palveluiden viennin kasvattamiseen.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 1 /ps

18. Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa riittävän asuntotuotannon tason ja ryhtyy toimenpiteisiin asumiskustannusten kohtuullistamiseksi.

Helsingissä 5.6.2020

Ville Vähämäki ps
Sami Savio ps
Jani Mäkelä ps
Lulu Ranne ps
Vilhelm Junnila ps

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 2 /kok

VASTALAUSE 2 /kok

Perustelut

Yleisperustelut

Koronatoimet ovat tähän mennessä pureet. Suomalaiset ovat hienosti noudattaneet rajoituksia, ja tartuntojen määrä laskee — tästä kiitos kuuluu ihan jokaiselle suomalaiselle. Koronakriisistä pitää päästä ulos niin nopeasti kuin mahdollista. Yhteiskunnan sulku maksaa Suomelle noin miljardi euroa joka viikko, ja vauhti kiihtyy.

Marinin hallituksen toimien vuoksi Suomen julkinen talous oli kestävämmällä uralla jo ennen koronakriisiä. Kiitos edeltävien hallitusten työn, julkisessa taloudessa on vielä varaa kantaa kriisin aikana syntyviä kustannuksia lisävelkaa ottamalla. Kriisiaikana merkittävätkin lisämenot ovat perusteltuja, mikäli ne on kohdennettu ja ajoitettu oikein. Elvyttävän politiikan tavoitteena on olta vain koronan aiheuttamien välttämättömien kulujen kattaminen, yritysten kantaminen kriisin yli sekä harkitut elvytystoimet. Marinin hallitus on osoittanut holtittomuutta rahojen jakamisessa sekä välinpitämättömyyttä hyvinvointiyhteiskunnan tärkeiden palveluiden kestävästä rahoituksesta.

Velkaantua ei voi loputtomiin. Kasvavien menojen sekä laskevien verotulojen vaikutuksesta heikko julkisen talouden kehitys uhkaa muuttua katastrofaaliseksi. Toisin kuin verrokkimaissamme, Suomen alijäämäkehitys ei lähivuosina osoita laantumisen merkkejä. Otamme ensi vuodesta eteenpäin joka vuosi 10 miljardia euroa lisää velkaa. Tällainen kehitys on pahentuvan kestävyysvajeen oloissa täysin sietämätöntä. Me emme voi ottaa julkisen talouden suunnitelman katastrofaalista uraa annettuna.

Kokoomuksen mielestä oli vastuutonta luvata hallitusohjelmassa pysyviä 1,4 miljardin euron lisämenoja, joiden lunastaminen ei ollut mahdollista edes ennen kriisiä. Vielä vastuuttomampaa on pitää kiinni julkisen talouden kasvattamisesta kriisin aikana. Hallitus on pitämässä kiinni menojen rahoittamisesta omaisuusmyynneillä samalla, kun omaisuuden arvo on laskenut dramaattisesti. Maailmanhistorian suurin taloudellinen kriisi on varmasti riittävä syy tilannekuvan muuttamiseen. Kuntien lisääntyvät tehtävät ja investoinneiksi kutsutut kulutusmenot heikentävät niin kuntien, rahastojen kuin valtion taloutta. On selvää, että hallitusohjelma on rakennettava uudelleen.

Koska talouden pitkän aikavälin näkymä vaikuttaa taloudenpitäjien odotusten kautta jo kriisin aikaan käyttäytymiseen, on tärkeää, että valtiovalta luo jo kriisin kuluessa toimintasuunnitelman kansantalouden ja julkisen talouden pysyväksi vahvistamiseksi. Mitä enemmän onnistumme rakentamaan uskottavia työllisyyttä ja tuotantopotentiaalia parantavia reformeja, sitä enemmän julkistaloudessa on varaa elvyttää. Julkisen talouden kestävyys takaan viime kädessä hyvään tulevaisuuteen uskovat ihmiset ja yritykset, jotka uskaltavat kuluttaa ja investoida.

Tähän politiikan uskottavuuden kannalta kriittiseen asiaan viittaavat Suomen parhaimpiin kuuluvat taloustieteilijät Vesa Vihriälän johdolla laaditussa raportissaan: "...on tärkeää, että samalla

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 2 /kok

kun päätetään merkittävistä talouden elvyttämiseen tähtävistä ratkaisuista, määritetään myös sopeutuksen ja työllisyyttä ja tuottavuutta vahvistavan politiikan tavoitteet. Uskottavuus vaatii myös sitä, että nämä linjaukset kyetään täsmentämään ja niiden toimeenpano aloittamaan mahdollisimman pian kuluvalle hallituskaudella."

Akuutin kriisivaiheen jälkeen, kun tauti on voitettu ja rajoitustoimet voidaan purkaa, on taloudellista toimeliaisuutta tuettava julkisin varoin. Elvyttävä finanssipolitiikka on oltava tarkkaan rajattua, väliaikaista ja kohdistettava vain sellaisiin toimiin, jotka kasvattavat talouden tuotantopotentiaalia. Toinen edellytys on, että toimet edesauttavat hiilineutraalin yhteiskunnan rakentamista. Pitemmällä aikavälillä on tärkeää varmistaa tutkimus- ja tuotekehityksen riittävä rahoitus sekä päästöjen saaminen markkinamekanismin piiriin.

Tehtävämme päättäjänä on rakentaa tulevaisuus uudelleen koronan jälkeen. On tehtävä suuria uudistuksia työelämään, jatkuvaan oppimiseen, palveluihin, verotukseen, sosiaaliturvaan. Ilmastonmuutokseen on edelleen reagoitava, ja ikääntymisen haasteet on voitettava. Mikäli haluamme turvata hyvinvointiyhteiskunnan palvelut ja taloudellisen kriisinkestokyvyn myös 2030-luvulla, on löydettävä yhdessä keinot aitoihin vaikuttaviin reformeihin.

Yritykset on autettava koronan yli — pahimpaan on varauduttava

Yrityksille suunnattujen tukien valmistelu on ollut hidasta. Suoria tukia on toistaiseksi päätetty 1,45 miljardia euroa ja Finnveran lainavaltuuksia on korotettu 12 miljardiin euroon. Suoria tukia onkin käytetty ahkerasti, mutta hallituksen pääasiallinen keino, "valtio takaa, pankit jakaa" -menetelmä, ei ole toiminut. Useissa yrityksissä koetaan, ettei kallista lainaa kannata ottaa epävarmassa tilanteessa.

Alkuvuonna maksettujen arvonlisäverojen lainaus ja kustannustuki ovat edelleen vasta valmistelussa. Nämä kaksi keinoa olisivat olleet toimivia, ja ne onkin monessa verrokkimaassamme nopeasti otettu käyttöön jo kriisin alkuaikoina. Näitä keinoja myös Kokoomus on ehdottanut. Hallituksen välinpitämättömyyden seurauksena on vaarana konkurssien ja työttömyyden aalto. Tällä on merkittäviä ja pitkäaikaisia vaikutuksia ihmisten elämään ja pitkäaikaisia vaikutuksia taloutemme suorituskykyyn. Vain riskinottohaluiset ja -kykyiset yritykset sekä kestävä julkistalous yhdessä voivat varmistaa hyvinvointiyhteiskuntamme rahoituksen.

Yrittämisen edellytyksiä tulee vahvistaa myös kriisin hetkellä. Yritysten konkurssi- ja saneerausmenettelyä on uudistettava helpottamaan yritysten ja yrittäjien uutta alkua. Suomella ei ole varaa toistaa 1990-luvun laman virheitä, joissa tuhansia yrittäjiä ajautui velkavankeuteen. On laadittava pikasaneeraus- sekä pikakurssiohjelmat sekä parannettava yrittäjyyden edellytyksiä konkurssin jälkeen. Ihmisten toimeliaisuutta ei saa tukahduttaa.

Talous kasvuun, päästöt laskuun

Kokoomus katsoo, että tasapainoinen valtiontalous olisi paras takuu luonnon monimuotoisuudelle ja ilmastoinvestoinneille niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Kriisitilanteen aiheuttamat muutokset eivät vielä juurikaan näy valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmassa, vaan hallitus on ilmoittanut tarkastelevansa kokonaisuutta syksyn budjettiriihen yhteydessä. Julkisen ta-

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 2 /kok

louden suunnitelman mukaan ympäristöministeriön pääluokan määrärahojen kokonaistaso tulisi alenemaan kehyskaudella 297 milj. eurosta 209 milj. euroon. Määrärahan jyrkkä lasku johtuu ennen kaikkea luonnonsuojeluun kohdennettavien kertaluonteisten määrärahojen päättymisestä.

Päästöjen laskeminen luo parhaimmillaan uusia työpaikkoja ja varmistaa perinteisen teollisuuden kilpailukyvyn. Mittavia päästövähennyksiä voidaan toteuttaa muun muassa tukemalla puhaiden teknologioiden kehittämistä sekä karsimalla haitallisia yritystukia. Suurin ongelma on kaikkiaan, että hallitus on siirtänyt kaivattujen päätösten syntymistä yhä kauemmas. Energiaverotusta koskevat uudistukset odottavat yhä suuntaviivoja. Samoin on myös yritystukien laita. Ympäristölle haitalliset tuet ovat kasvaneet istuvan hallituksen aikana 3,6 miljardiin euroon. Määrätietoisella mutta riittävän pitkälle katsovalla liikkeellä on jo saatu nopeutettua investointeja uusiin lämmitysratkaisuihin ennätysmäärin.

Pandemian ja sen leviämisen ehkäisemiseksi laadittujen rajoitusten vuoksi suomalaisten into retkeilyä ja lähiliikuntaa kohtaan on kasvanut entisestään. Kuitenkin jo ennen kriisiä esimerkiksi kansallispuistojen kävijämäärät kasvoivat voimakkaasti. Kansallispuistojen kasvanut käyttö on aiheuttanut korjausvelkaa, jonka hoitaminen edellyttäisi hallitukselta lisäpanostuksia Metsähallituksen luontopalveluille.

Kannustamme hallitusta jatkamaan edelliskautena aloitettua kestäväen kehityksen budjetointia. Talouspolitiikan työkalut, kuten verotus ja budjetointi, on valjastettava vahvemmin osaksi ilmastomuutoksen torjuntaa.

Hallituksen tulisi perustaa laajapohjainen ilmastokomitea, jossa olisi edustus sekä hallituksesta että oppositiosta. Komitea suunnittelisi ilmastomuutoksen vastaisia kansallisia toimia samassa hengessä kuin edellisellä kaudella toiminut puolueiden välinen kokoonpano, joka saavutti kahdeksan eduskuntapuolueen julkisen ilmastositoumuksen. Ilmastomuutos on niin valtava haaste, että sen ratkaiseminen edellyttää yhteistyötä.

Kuntien kestävyys varmistettava

Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta puuttuu keskeisiltä osin ajankohdainen analyysi kuntatalouden tilanteesta ja kuntien rahoituspohjan muuttumisesta koronavirustilanteen seurauksena. Koronakriisin myötä jo ennestään vaikeassa tilanteessa ollut kuntatalous on joutunut vapaapudotukseen. Kunnat on autettava yli tilanteesta, johon ne eivät ole itse pystyneet vaikuttamaan tai varautumaan. Siksi hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa kuntien tukemiseen osoittamat varat ovat riittämättömät. Hallituksen ei pidä osoittaa yhtäkään uutta velvoitetta kunnille ilman täysimääräistä rahoitusta.

Hallituksen on luotava kunnille uskottava pelastuspaketti, jolla vahvistetaan kuntien edellytyksiä toimia koronan vastaisessa taistelussa ja varmistetaan, että kuntien tuottamat peruspalvelut voidaan turvata jokaiselle suomalaiselle myös tulevaisuudessa. Lisävarat on ohjattava kunnille koronatilanteesta syntyvien ylimääräisten kustannusten ja menetettyjen verotulojen suhteessa. Lisäksi valtion on ohjattava suoraa tukea sairaanhoitopiireille suhteessa koronatilanteeseen varautumiseen ja syntyneisiin kustannuksiin sekä huomioitava erityishuoltoapiirien nousevat kustan-

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 2 /kok

nukset. Hallituksen on myös jatkuvasti seurattava kuntien taloustilanteen kehitystä ja reagoitava kuntien tarpeisiin siten, että kuntien edellytykset selvitä koko suunnitelmakaudesta varmistetaan.

Julkisen talouden suunnitelmaan sisällytettyjen uusien velvoitteiden rahoitus lepää tyhjän päällä. Lisäksi olettamukset uusien tehtävien rahoittamiseksi ovat kestäättömällä pohjalla. On epärealistista, että hoitajamitoitusta voitaisiin suunnitelman tarkoittamalla tavalla rahoittaa mm. tehostamalla kuntien digitalisaatiota ja palveluhankintoja. Lisäksi on huomattava, että hallituksen hoitajamitoitusesitys koskee vain ympärivuorokautista hoivaa. Esityksen ulkopuolelle jää mm. kotihoito, jonka piirissä on yli puolet vanhuspalveluja käyttävistä ikäihmisistä. Samoin oppivelvollisuuden laajentamiseen osoitettu rahoitus vaikuttaa riittämättömältä. Kuntaliiton arvion mukaan oppivelvollisuuden laajentaminen tulee vuositasolla maksamaan kunnille yli 158 miljoonaa euroa ja Helsingin kaupungin arvion mukaan peräti 40 % hallituksen arvioita suuremmat. Tilanteessa, jossa kunnilla on vaikeuksia selviytyä nykyisistäkin velvoitteista, on valtioneuvoston tarkasti harkittava kuntien tehtäviä entisestään lisääviä lainsäädäntöhankkeita.

Jos hallitus kuitenkin päättää viedä eteenpäin merkittäviä lisäkustannuksia kunnille tuovia uudistuksia, on sen korjattava julkisen talouden suunnitelma siten, että tehtäviin tarvittava rahoitus on tosiasiallisesti kehyksissä eikä kuntien mahdollisuus selvitä nykyisten peruspalvelujen rahoittamisesta vaarannu. Hallituksen ei pidä osoittaa yhtäkään uutta velvoitetta kunnille ilman täysimääräistä rahoitusta.

Sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia ratkottava etupainoisesti

Paine palveluiden rahoituksen turvaamiseksi kasvaa entisestään koronaepidemian myötä. Palveluiden tarve tulee kasvamaan koronan jälkivaikutuksena ja palveluiden järjestämiseen tarvitaan vahvempia vastuutahoja. Sote-palveluiden tulee rakentua kuntien yhteistyön pohjalle. Tarvitsemme riittävän vahvoja kuntien yhteistyöalueita tai kuntayhtymiä laadukkaiden palvelujen järjestämiseksi ympäri maata. Palvelujen kehittäminen ei saa jäädä hallinnon uudistamisyritysten jalkoihin.

Kokoomus on erityisesti huolissaan siitä, miten hallitus aikoo turvata mielenterveystyön pitkäjänteisyyden ja toimia mielenterveysongelmien ehkäisemiseksi tilanteessa, jossa kriisin vaikutuksesta riski mielenterveysongelmien puhkeamiselle ja pahenemiselle on kasvanut entisestään. Huoli toimeentulosta on kasvanut monessa kotitaloudessa lomautusten, irtisanomisten ja yrittäjien ahdingon myötä. Kotiin eristäytymisen pelätään syventävän perheiden kriisejä. Huoli vähävaraisten lapsiperheiden pärjäämisestä, perhe- ja lähisuhdeväkivallasta ja päihteiden käytön lisääntymisestä, vanhempien psyykkisten ongelmien syventymisestä, uupumisesta sekä parisuhdeongelmien kasvamisesta ja huolto- ja tapaamisriitojen pahenemisesta on merkittävä. Oppilas- huollossa näkyy jo ahdistuksen kasvu ja pelot, joiden käsittelyyn lapsilla ja nuorilla ei välttämättä ole tukea kotoa. Myös yhä useampi ikääntynyt on vaarassa kokea vakavaa yksinäisyyttä eristämisen seurauksena. Rutiinien rikkoutuessa päihteidenkäyttö voi lisääntyä ja henkinen hyvinvointi olla koetuksella. Tämä lisää riskiä mielenterveysongelmien puhkeamiselle tai pahenemiselle.

Kokoomuksen mielestä mielenterveyspalvelut pitää saada matalalla kynnyksellä ja hoitoon pitää päästä hoitotakuun puitteissa, selvästi nykyistä nopeammin. Oikea-aikaisten mielenterveyspalve-

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 2 /kok

luiden on oltava yhdenvertaisesti jokaisen niitä tarvitsevan saatavilla. Kokoomuksen mielestä mielenterveyspalveluiden saatavuus on turvattava terapiatakuu-aloitteen mukaisesti. Päihdepalveluihin pääsyä pitää myös parantaa.

Mikäli oikeaa hoitoa ei saada ajoissa, on riskinä terveysongelmien paheneminen. Tämä voi pahimmillaan johtaa monien ihmishenkien ennenaikaiseen menettämiseen. Lisäksi oikea-aikaisen hoidon viivästyminen johtaa merkittäviin inhimillisiin menetyksiin ja kasvaviin terveystenoihin. Kokoomuksen mielestä oikea-aikaisen hoidon saatavuus on turvattava. Syntyneitä hoitovelkaa ja hoitajajonoja on pystyttävä purkamaan nopeasti. Myös yksityisten palvelutuottajien kapasiteettia on syytä hyödyntää oikea-aikaisen hoidon varmistamiseksi. Kokoomuksen mielestä Kelakorvauksia leikkaamalla ei tule heikentää ihmisten mahdollisuutta hakeutua hoitoon. Tilanteessa, jossa hoitojonot kasvavat ja hoidon tarve on aikaisempaa suurempi, ei tule millään tavalla vaikeuttaa tai heikentää ihmisten mahdollisuutta saada tarvitsemiaan palveluita.

Ikäihmisten hyvän hoivan ja inhimillisen kohtelun turvaamiseksi vanhuspalvelulakia on uudistettava ja koko vanhustenhuollon toimintakenttää vaivaavaan hoitajapulaa on saatava kestäviä ratkaisuja. Hallituksen lakiesitys hoitajamitoituksesta on ikäihmisten hoivaa eriarvoistava, sillä se sivuuttaa yli puolet vanhuspalveluja käyttävistä ikäihmisistä kokonaan. Hoitajamitoitus kohdistuu pelkästään ympärivuorokautiseen hoitoon ja jättää syrjään sen vakavan tosiasian, että myös kotihoidossa on huutava pula hoitajista. Kotihoidon varassa olevien ikäihmisten kunto on entistä huonompi, ja yhä useampi heistä on muistisairas. Esitys pakottaisi yksittäisenä toimenä kuntia siirtämään henkilöstöä ympärivuorokautiseen hoitoon kotihoidosta, jossa on jo nyt hälyttävä puute henkilöstöstä.

Osaavan hoitohenkilökunnan riittävyys on turvattava kaikissa ikäihmisten palveluissa, ei ainoastaan hallituksen esityksen mukaisesti ympärivuorokautisissa palveluissa. Hallituksen on valmistelutyössä etsittävä kokonaisvaltaiset ratkaisut, joilla turvataan nykyistä paremmin henkilöstön määrä, osaaminen ja kohdentaminen kaikkiin vanhuspalveluihin, ottaen huomioon myös hoitajapulasta kärsivän kotihoidon ja arvokasta mutta usein raskasta työtä tekevien omaishoitajien tarpeet.

Kokoomuksen mielestä ikääntyneiden palveluiden uudistaminen on tehtävä siten, että vastuuta kannetaan kaikista ikäihmisistä riippumatta siitä, millaisten palveluiden piirissä he ovat tai missä he asuvat.

Kokoomus nostaa esiin huolen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä hoitotyön tutkimusrahoituksen riittävydestä ja pitää erittäin tärkeänä, että eduskunnan lausumassaan edellyttämällä tavalla valtion tutkimusrahoitusta terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen vahvistetaan ja saatetaan takaisin kasvu-uralle väestön terveyttä ja hyvinvointia edistävän, korkeatasoisen ja vaikuttavan tutkimuksen varmistamiseksi. Lisäksi eduskunta on edellyttänyt, että tutkimusrahoituksen riittävyys varmistetaan myös uudessa sote-rakenteessa. Kokoomuksen mielestä panostukset lääketieteelliseen tutkimukseen ja erityisesti yliopistotasoiseen tutkimukseen (VTR) ovat tällä hetkellä riittämättömiä ja hallituksen tulisikin rakentaa uskottava polku VTR-rahoituksen nostamiseksi kestäväälle tasolle.

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 2 /kok

Koulutukseen ja TKI-toimintaan aitoja uudistuksia

Tavoitteenamme on, että jokainen nuori suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon, joka on vähimmäisedellytys työmarkkinoilla pärjäämiseksi. Peruskoulun on annettava valmiudet jatko-opintojen suorittamiseen ja tulevaisuudessa pärjäämiseen. Tähän tavoitteeseen päästään varmistamalla, että perusta ja valmiudet ovat kunnossa.

Hallitus valmistelee oppivelvollisuuden laajentamista. Oppivelvollisuuden laajentamiseen varatut määrärahat eivät vahvista koulutuksen laatua vaan valuvat koulukirjoihin ja -kuljetuksiin. Hanke ei paranna kenenkään edellytyksiä suorittaa toisen asteen tutkintoa vaan saattaa pahimmillaan johtaa annettavan opetuksen määrän vähenemiseen ja koulutuksen laadun heikentymiseen.

Koulutukseen varattuja lisämäärärahoja tulee kohdistaa kaikista vaikuttavimpiin toimenpiteisiin. Asiantuntijanäkemyksen mukaan oppivelvollisuuden laajentaminen ei ole vaikuttava tapa puuttua lasten ja nuorten syrjäytymiseen ja koulupudokkuuteen. Meidän on vahvistettava peruskoulua ja koulupolun alkupäätä esimerkiksi toteuttamalla kaksivuotinen esiopetus. Jokaiselle lapselle ja nuorelle on varmistettava kouluasteesta riippumatta riittävä oppimisen tuki ja moniammatilliset palvelut.

Olemme sitoutuneet nostamaan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen tason neljään prosenttiin valtion bruttokansantuotteesta. Hallituksen ehdotuksen mukaisesti tätä päämäärää ei olla saavuttamassa. Laadittu TKI-tiekartta pitää sisällään tärkeitä ehdotuksia, mutta ei sisällä suuntaviivoja sille, miten valtio sitoutuu kasvattamaan toiminnan rahoitusta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Vastalauseen kannanottoehdotus

- 1. Eduskunta edellyttää, että kunnille ja valtiolle pysyviä lisämenoja aiheuttavista hallitusohjelman hankkeista luovutaan välittömästi.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että välittömästi käynnistetään laajapohjainen valmistelu aidosti vaikuttavista työllisyyttä ja talouden tuotantopotentiaalia pysyvästi parantavista reformeista, jotka päätetään samaan aikaan elvytystoimien kanssa.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että elvytystoimet ajoitetaan ja kohdistetaan niin, että ne vahvistavat yksityistä kulutusta.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että käynnistetään ohjelma Suomen kilpailukyvyyn, yritystoiminnan ja yksityisten investointien vauhdittamiseksi. Suomi elää kansainvälisestä vaihdannasta.*

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 2 /kok

- 5. Eduskunta edellyttää, että kuluttajälähtöiselle elvytykselle tehdään tilaa alentamalla palvelutyöhön kohdistuvaa verokiilaa muun muassa kotitalousvähennystä laajentamalla.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin oikea-aikaisten mielenterveyspalveluiden yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseksi Terapiatakuu-aloitteen mukaisesti.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan saneeraus- ja konkurssimenettelyjen helpottamista uuden yritystoiminnan helpottamiseksi.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että hallitus perustaa laajapohjaisen ilmastokomitean, joka valmistelee ilmastonmuutoksen vastaisia toimia kansallisesti.*
- 9. Eduskunta edellyttää, että tilanteessa, jossa hoitovelka on kasvanut koronakriisin vaikutuksesta, ihmisten mahdollisuutta saada oikea-aikaisesti tarvitsemiaan terveydenhuollon palveluita ei heikennetä Kela-korvauksia leikkaamalla.*
- 10. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsittelyyn vanhuspalvelulain kokonaisuudistuksen, jolla varmistetaan palveluiden yhdenvertaisuus ja parempi saatavuus jokaiselle palveluita tarvitsevalle ikääntyneelle. Uudistuksessa on varmistettava, että yhteen palvelumuotoon tehtävät muutokset eivät heikennä palveluiden laatua tai saatavuutta toisaalla. Vanhuspalvelulain uudistamista koskeva esitys on tuotava eduskuntaan niin, että se ehditään käsitellä kuluvan eduskuntakauden aikana.*
- 11. Eduskunta edellyttää, että perustetaan toimielin arvioimaan koronakriisin toimien taloudellisia vaikutuksia.*
- 12. Eduskunta edellyttää, että uskottavasta maanpuolustuksesta ja koko maan puolustamisesta ei tingitä. Tämä edellyttää mm. yhdessä sovitun HX-hankkeen viemistä eteenpäin sovitussa laajuudessa niin, että käytöstä poistuvien Hornetien suorituskyky korvataan täysimääräisesti ja myös muut puolustusvoimien maa-, meri- ja ilmavoimien suunnitellut materiaalihankinnat toteutetaan sovitusti.*
- 13. Eduskunta edellyttää, että talouden elvyttämiseksi ja koko maan elinvoiman ja kasvun varmistamiseksi tiestön korjausvelkaa kurotaan umpeen korottamalla teiden asfaltointien määrä vähintään 6 000 km:iin vuositasolla. Tällä tavalla voidaan peruskorjata myös maakuntien ja maaseudun pahasti rapautunutta tieverkkoa.*
- 14. Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa riittävät lentovuorot myös maakuntalentoille koko maan pitämiseksi elinvoimaisena koronakriisinkin aikana.*

**Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 2 /kok**

Helsingissä 5.6.2020

Timo Heinonen kok
Markku Eestilä kok
Sanni Grahn-Laasonen kok
Janne Sankelo kok
Sari Sarkomaa kok

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 3 /kd

VASTALAUSE 3 /kd

Perustelut

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä vaatii hallitusta tarttumaan toimeen ja kantamaan vastuunsa Suomen taloudesta. Koronakriisin hoito ei tarkoita, että hallituksella on avoin piikki velkaantua holtittomasti ilman suunnitelmaa talouden tasapainottamisesta. Julkinen talous ei korjaannu lykkäämällä päätöksiä toistuvasti eteenpäin. Kunnianhimoiset tavoitteet ja tiekartat kunnianhimoisten tavoitteiden löytämiseksi eivät nosta työllisyyttä.

Koronakriisin hoidossa on tärkeää asettaa toimet niin, että yhteiskunta saadaan avattua niin pian kuin mahdollista, vaarantamatta ihmisten terveyttä ja henkeä. Mitä pikemmin elinkeinoelämä saadaan jaloilleen, sitä pienemmiksi vauriot tuleville vuosille jäävät. Se, miten tämä tilanne hoidetaan, vaikuttaa ratkaisevasti myös tarkasteltavien suunnitelmavuosien talouteen. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että talouden avaaminen tehdään suunnitelmallisesti ja huolehtien siitä, ettei virus lähde uudelleen leviämään. Tarvitaan selkeitä toimenpiteitä, ohjeistuksia ja suosituksia. Testaamisen, jäljittämisen ja eristämisen lisäksi tarvitaan vahva suositus kasvosuojusten käytöstä julkisilla paikoilla. Kansalaisten luottamus palaa vasta, kun koronavirus on tukahdutettu kokonaan.

Julkista taloutta heikentävät rakenteelliset ongelmat, ennen muuta väestön ikääntyminen ja työvoiman väheneminen, eivät ole koronakriisin myötä hävinneet minnekään. Hallituksen talouspolitiikan ongelmia ei voi lakaista koronamaton alle. Selonteossa todetaan, että "julkista taloutta on supistettava pysyvästi, julkisen talouden tulopohjaa vahvistettava ja tulevaisuuden menopaineita hillittävä rakenteellisin uudistuksin". Mitään tällaisia toimia ei selonteossa kuitenkaan esitetä. Hallituksen toimet ovat kaiken aikaa olleet päinvastaisia, ja velkarahan avulla julkisia menoja ollaan lisäämässä. Tarvittavien tukitoimien ja elvytyksen lisäksi hallitus on lisäämässä pysyviä menoja.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että vanhustenhoidon tason parantamisesta pidetään kiinni kriisistä huolimatta. Kustannuksia ei kuitenkaan saa jättää kuntien harteille. JTS:n mukaan rahoitus hoidetaan lääkekorvauksien leikkauksella, digitalisaatiolla ja hankintojen tehostamisella. Näillä toimilla aiotaan saada 100 miljoonan euron vuotuiset säästöt. Tämä kuulostaa lähinnä toiveajattelulta. Kunnille pitää täysimääräisesti korvata lakimuutoksen aiheuttamat lisäkustannukset.

Kaikki julkisen hallinnon ja yritysten kuluja kasvattavat hankkeet tulisi kuopata, kuten sukupuolineutraali sosiaaliturvatunnushanke, joka tuo yrityksille ja julkiseen talouteen merkittävät lisäkustannukset. Sen sijaan huoltovarmuuden parantamiseen pitää panostaa. Maatalouden työvoimaongelmaan ja kannattavuusongelmiin tulee tarttua. Kriittisten tuotteiden kotimainen valmistus pitää varmistaa tulevaisuudessa.

Erityisen tärkeää on nyt panostaa perheiden ja lasten hyvinvointiin, sillä ikäluokkien pienentyessä meillä ei ole varaa lasten laajamittaiseen syrjäytymiseen. Lapset joutuvat aikanaan tämän koronavelankin maksamaan väestön ikääntymisen tuoman laskun lisäksi. Panostuksia lasten ja

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 3 /kd

nuorten hyvinvointiin tarvitaan. Perhepalveluihin ja koulutukseen tarvitaan lisäpanostuksia, mutta ne pitää kohdentaa niin, että hyöty on mahdollisimman suuri. Julkisen talouden suunnitelmasa on varattu rahoitusta muun muassa oppivelvollisuuden pidentämiseen. Rahoituksen taso on kuitenkin niin pieni, että valtaosa kustannuksista jää kuntien kannettavaksi. Tämä ei ole kestävä, ja tämänkaltaiset uudistukset pitää nyt jäädyttää.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että tarvitsemme rakenteellisia uudistuksia, joiden avulla voidaan vähentää julkisen talouden sopeuttamistarvetta. Keskeisiä uudistuksia ovat sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus sekä sosiaaliturvauudistus. Hallituksen kaavailema malli sote-uudistukselle ei kuitenkaan tuo säästöjä. Puoluepoliittisista tavoitteista pitää viimeistään tässä vaiheessa luopua ja lähteä parlamentaarisesti asiantuntijoita kuullen rakentamaan kestävä mallia sosiaali- ja terveydenhuollolle.

Hallituksella on omien sanojensa mukaan monia kunnianhimoisia tavoitteita. Sosiaaliturvauudistuksen edistämiseen tarvittaisiin kuitenkin enemmän kunnianhimoa ja selkeitä tavoitteita. Sotu-uudistusta pitää välittömästi edistää ja sen pohjaksi tulee ottaa tavoite siitä, että sosiaaliturva kannustaa työnteekoon kaikissa tilanteissa. Kristillisdemokraatit tarjoavat malliksi omaa kannustavaa perusturvamallia.

Hallitus ottaa tällä hetkellä merkittävästi uutta velkaa. Tähän mennessä valtio ottaa pelkästään tänä vuonna 18,8 miljardia euroa uutta velkaa. Vaikka velkaa tällä hetkellä saadaan alhaisella korolla, on äärimmäisen tärkeää pitää velkaantumisen hallittuna. Kuten valiokunta mietinnössään toteaa, korkea velkasuhde vähentää kuitenkin finanssipolitiikan liikkumavaraa seuraavien taantumien yhteydessä. Meillä ei ole varaa hallitsemattomaan velkaantumiseen. Tästä syystä velkaantumisasaste on taitettava laskuun viimeistään noin 80 %:n tasolla bruttokansantuotteesta, mielellään jo ennen sitä.

Kestävä talouden kannalta työllisyys on keskeisessä asemassa. Työllisyyden nostamista ei voida jättää tulevien hallitusten vastuulle, vaan työllisyyttä pitää nostaa jo tällä vaalikaudella. Työllisyys pitää koronakriisin jälkeen nostaa parilla prosenttiyksiköllä jo tämän vaalikauden aikana ja tehdä toimia, joilla se saadaan nostettua 80 %:iin vuosikymmenen loppupuolella. Työllisyyden parantamiseen ei riitä pelkät julkiset investoinnit tai palkkatuen lisääminen. Tarvitaan toimia, joilla mahdollistetaan uusien työpaikkojen synty yksityiselle sektorille. Erityisen tärkeää on parantaa vientiteollisuuden kilpailukykyä.

Työllisyyden nostamisessa tarvitaan useita eri toimia. Työn ja yrittämisen verotusta ei saa tässä tilanteessa kiristää, ja kansalaisten ostovoiman säilymisestä on pidettävä huolta. Tuottavuuden parantamiseksi ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien luomiseksi tarvitaan lisää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Julkisen puolen TKI-panostusten lisäksi tarvitaan kannustimia yksityiselle sektorille. Julkisia investointeja mm. infrastruktuuriin tarvitaan ja ne pitää kanavoida ottaen huomioon hyötynäkökulmat taloudelle. Keskeinen asema työllisyyden parantamisessa on kuitenkin työmarkkinoiden rakenteellisissa uudistuksissa. Työmarkkinoille tarvitaan enemmän joustoa, ja paikallista sopimista pitää edistää kiireellisesti.

Valiokunta kiinnittää mietinnössä kantaa Suomen valtioneuvostojen ja -takuiden määrän kasvuun. Suomen julkisen talouden ja valtion talouden takausten suhde kokonaistuotantoon oli Eu-

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 3 /kd

rostatin tilastojen mukaan EU-maiden korkein vuonna 2018. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan huomioida kasvavia EU-vastuita. Talouspolitiikan arviointineuvosto on raportissaan nostanut esille suuressa takauksessa piilevän riskin valtiontaloudelle. Kokonaisarvion puuttuminen kasvavista taloudellisista vastuista — sekä kansallisista että EU-jäsenyyteen kytkeytyvistä — vaikuttaa siihen, voidaanko koronavirukseen liittyviä järjestelyitä edes pitää perustuslain mukaisina vaarantamatta valtion taloutta. Perustuslakivaliokunta on myös kiinnittänyt huomiota siihen, että valtiontakausten antaminen EU-asetuksen toteuttamiseen ei ole asia, josta voidaan oikeudellisesti sitovasti unionin oikeudessa määrätä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Vastalauseen kannanottoehdotus

- 1. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii nopealla aikataululla suunnitelman siitä, miten se aikoo saavuttaa tavoitteensa julkisen talouden tasapainottamisesta ja työllisyyden parantamisesta.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja tuo mahdollisimman nopeasti uskottavia ja toimivia keinoja uusien työpaikkojen luomiseen ja työllisyysasteen nostamiseen.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin lisätäkseen työmarkkinoiden joustavuutta ja edistääkseen paikallista sopimista.*
- 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus ei nosta työnteon ja yrittäjyyden verotusta vaan pyrkii lisäämään työnteon ja yrittäjyyden kannustavuutta.*
- 5. Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää kiinni Suomen maatalouden nykyisestä rahoitustasosta neuvotteluissa EU:n budjetista sekä ryhtyy toimenpiteisiin, joilla voidaan turvata maatalousyrittäjien toimintamahdollisuudet kriisitilanteissa.*
- 6. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kuntatalouden vahvistamiseksi ja korvaa kunnille täysimääräisesti uusista velvoitteista aiheutuvat lisäkustannukset.*
- 7. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy laajamittaisiin toimiin lapsiperheiden aseman parantamiseksi sekä lasten ja nuorten tukemiseksi koronavirukseen takia.*
- 8. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kattavat ja uskottavat rahoituslaskelmat ja kustannusarviot maakunta- ja soteuudistuksensa pohjaksi.*
- 9. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin sosiaaliturvauudistuksen aikaansaamiseksi nopeammalla aikataululla ja että sen lähtökohdaksi otetaan työnteon kannustavuuden lisääminen.*

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2020 vp
Vastalause 3 /kd

10. Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu pysyviä menolisäyksiä vaativia hankkeitaan ja uudistaa hallitusohjelmaa niin, että se on taloudellisesti kestävämmällä pohjalla.

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle selvityksen ja kokonaisarvion niin kansallisista että EU-jäsenyyteen kytkeytyvistä taloudellisista vastuista ja niiden vaikutuksista julkisen talouden kestävyyteen pitkällä aikavälillä.

12. Eduskunta edellyttää, että EU:n monivuotinen rahoituskehys ja kriisitoimenpiteet pidetään erillään eikä yhteisvastuullista lainanottoa hyväksytä, vaan EU:n perussopimusten no-bail-out-sääntöä noudatetaan.

Helsingissä 5.6.2020

Sari Essayah kd